

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՐԿՐԱԲԱՆՆԵՐԸ
ՀԱՅՐԵՆԱԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՏԱՐԻՆԵՐԻՆ
(Հաղթանակի 75-ամյակին)**

Գրիգորյան Գ.Ռ., Պողոսյան Ն.Յ., Դավթյան Ռ.Ս.

*ՀՀ ԳԱԱ ԵԳԻ, Երևան, Բաղրամյան 24,
E-mail: gayane347@gmail.com
Հանձնված է խմբագրություն*

Հոդվածում անդրադարձ է կատարվել ՀՀ ԳԱԱ Երկրաբանական գիտությունների ինստիտուտի (ԵԳԻ) գիտնականների և Երևանի պետական համալսարանի (ԵՊՀ) դասախոսների մարտական ծառայություններին Հայրենական մեծ պատերազմի տարիներին և նրանց հայրենանվեր զործունեությանը թիկունքում: Տվյալները հավաքագրվել են արխիվներից, անձնական զործերից, հարազատներից:

Հանգուցային բառեր. Հայ երկրաբաններ, Հայրենական մեծ պատերազմ, ռազմաճակատ, ՀՍՍՀ վաստակավոր երկրաբան, պատերազմից հետո:

ԱՐԴԱՄՅԱՆ ՀԱՅԿԱԶ ԻՍԱՀԱԿԻ (1914-1999): Ծնվել է 1914թ. օգոստոսի 23-ին Լեռնային Ղարաբաղի Մարտակերտի շրջանի Մաղավուզ գյուղում:

1936թ., ընդունվել է ԵՊՀ աշխարհա-երկրաբանական ֆակուլտետը, որն ավարտել է 1941թ.: Երբ սկսվել է Հայրենական մեծ պատերազմը, Հ. Ադամյանը որպես կադրային ծառայություն անցած զինվոր, անմիջապես ուղարկվել է ռազմաճակատ: 1942-1943թթ. մարտնչել է Հյուսիսային Կովկասի ռազմաճակատում ու 409-րդ դիվիզիայի կազմում մասնակցել է Մոզդոկի և մյուս քաղաքների ազատագրման համար մղվող մարտերին: Պարգևատրվել է մի շարք մեդալներով: 1945թ. Հ.Ադամյանը զորացրվել է և ընդունվել (ԵԳԻ) ասպիրանտուրան: 1949թ. Հ. Ադամյանը պաշտպանել է իր թեկնածուական ատենախոսությունը, որից հետո նշանակվել է ինստիտուտի գիտական քարտուղար: 1950-1951թթ. աշխատել է «Հայածուխ» արշավախմբում որպես գլխավոր երկրաբան:

1954-1956թթ. դասախոսական աշխատանքին զուգահեռ եղել է ԵՊՀ կուսակցական կոմիտեի առաջին քարտուղար, 1963-1967թթ. Գիտահետազոտական բաժնի ղեկավար, 1967-1979թթ. Երեկոյան և հեռակա ուսուցման զծով պրոռեկտոր:

1972թ. Հ. Ադամյանին շնորհվել է «ՀՍՍՀ վաստակավոր երկրաբան» պատվավոր կոչումը: Կյանքի վերջին տարիներին աշխատել է ԵՊՀ պատմության թանգարանում որպես ավագ գիտաշխատող:

Վախճանվել է 1999 թ. ապրիլի 5-ին Երևանում:

ԱՄԻՐՅԱՆ ՇԱՎԱՐՇ ՀՈՎՀԱՆՆԵՍԻ (1926-2018): Ծնվել է 1926թ. ՀԽՍՀ Աշտարակի շրջանի Կարբի գյուղում: 1944թ. ավարտել է միջնակարգ դպրոցը և աշխատանքի նշանակվել Օհանավան գյուղի դպրոցում, որպես ուսուցիչ: Նույն տարում զորակոչվել է Սովետական բանակ և ծառայել մինչև 1950թ.:

1950թ. Շ.Ամիրյանն ընդունվել է ԵՊՀ Երկրաբանական ֆակուլտետ, որը գերազանցությամբ ավարտել է 1956թ. և աշխատանքի անցել ԵԳԻ-ում: 1976-2005թթ. հաջորդաբար զբաղեցրել է տեխնիկ-երկրաբանի, կրտսեր, ավագ գիտաշխատողի, Թումանյանի գ/հ բազայի վարիչի, 1986-2005թթ. Օգտակար հանածոների լաբորատորիայի վարիչի, առաջատար գիտ.աշխատողի պաշտոնները:

1962թ. Շ.Հ. Ամիրյանը պաշտպանել է թեկնածուական, իսկ 1974թ. դոկտորական ատենախոսությունը:

1976-1977թթ. ԵՊՀ երկրաբանական ֆակուլտետում դասավանդել է «Միներալոգիա» առարկան:

Ակադեմիկոս Հ.Մադաթյանի ղեկավարությամբ կազմված և հրատարակված «Հազվագյուտ և ազնիվ տարրերը ՀԽՍՀ հանքային ֆորմացիաներում» մենագրության համար Շ.Հ. Ամիրյանը համահեղինակների հետ արժանացել է Հայաստանի Պետական մրցանակի:

Նա ընտրվել է Ռուսաստանի բնական գիտությունների ակադեմիայի արտասահմանյան անդամ, հանքավայրերի ծագումնաբանության Միջազգային ասոցիացիայի (IAGOD) անդամ էր: 1985թ. արժանացել է «ՀՍՍՀ վաստակավոր երկրաբան» պատվավոր կոչման, 2015թ. պարգևատրվել է «Անանիա Շիրակացի» մեդալով:

Բանակում բարեխիղճ ծառայության համար Շ.Հ. Ամիրյանը պարգևատրվել է մարտական և հոբելյանական մեդալներով:

Վախճանվել է 2018թ. մայիսի 1-ին Երևանում:

ԱՍԼԱՆՅԱՆ ԱՇՈՏ ՏԻԳՐԱՆԻ (1919-1989): Ծնվել է 1919թ. փետրվարի 7-ին Քարվանսարայում (Իջևան): 1936թ. ընդունվել է ԵՊՀ երկրաբանական ֆակուլտետ, որն ավարտելուց հետո 1941թ. զորակոչվել է Կարմիր բանակ և ուղարկվել Մուրոմում գտնվող ռադիոկայանի ռազմական դպրոց: Ուսումն ավարտելուց հետո ստացել է լեյտենանտի կոչում և մեկնել Արևմտյան ռազմաճակատ: 102-րդ և 275-րդ հրաձգային դիվիզիաների կազմում մասնակցել է Դոնբասի, Վորոշիլովգրադի, Դոնի Ռոստովի մարտերին: 1942թ. նշանակվել է այդ դիվիզիայի դասակի հրամանատար: Հյուսիսկովկասյան ռազմաճակատում մասնակցել է Պյատիգորսկի, Կիսլովոդսկի, Նալչիկի և Օրջոնիկիձեի մարտերին: 1942թ. հունիսի 24-ին Դոնի Ռոստովի հա-

մար մղվող մարտերում վիրավորվել է, ստացել կոնտուզիա: Վերականգնվելով նորից մեկնել է ռազմաճակատ, սակայն 1942թ. աշնանը կրկին վիրավորվել է: 1943թ. բուժվելուց հետո ճանաչվել է հաշմանդամ և զորացրվել է:

1945-1954թթ. Ա.Տ.Ասլանյանը հաջորդաբար եղել է ԵԳԻ ասպիրանտ, գիտաշխատող, ապա իր նախաձեռնությամբ կազմակերպված Ռեզիդնայ երկրաբանության սեկտորի վարիչ:

1947թին պաշտպանել է թեկնածուական, 1957թ. դոկտորական ատենախոսությունը:

1954-1961թթ. նշանակվել է ՀՍՍՀ Մինիստրների սովետին կից երկրաբանական վարչության գլխ. ինժեներ, ապա պետ: 1961-1965թթ. 1965-1966թթ.-ին Երևանի պոլիտեխնիկական ինստիտուտի ռեկտոր, 1966-1975թթ. ՀՍՍՀ բարձրագույն և միջնակարգ մասնագիտական կրթության մինիստր: 1975-1987թթ. ԵԳԻ տնօրեն: Ա. Ասլանյանը 1950-ից դասախոսել է ԵՊՀ և Երևանի պոլիտեխնիկական ինստիտուտում: 1968 թվականից հանդիցացել է «Հայկական երկրաբանական ընկերության» նախագահ, 1970թ.-ից երկու անընդմեջ ժամկետ ընտրվել է Մոլորակագետների միջազգային ասոցիացիայի փոխարեզիդենտ: 1965թ. ընտրվել է ՀԳԱ թղթակից անդամ, 1986թ. ակադեմիկոս:

Պարգևատրվել է «Հայրենական Մեծ պատերազմի առաջին աստիճանի», «Հայրենական Մեծ պատերազմի երկրորդ աստիճանի» շքանշաններով, Աշխատանքային Կարմիր դրոշի 3 շքանշաններով, Ժողովուրդների բարեկամության շքանշանով, Գերմանիայի երկրաբանական միության Աբրահամ Վերների մեդալով, ԽՍՀՄ երկրաբանական միության Մեմյոնով-Տյանշանսկու մեդալով:

Վախճանվել է 1989թ. մարտի 16-ին, Երևանում:

ԱՎԱԳՑԱՆ ԼԵՎՈՆ ԱՎԵՏԻՍԻ (1914-1999):

Ծնվել է 1914թ. սեպտեմբերի 9-ին, Իզդիբում (Թուրքիա):

1939թ. ավարտելով ԵՊՀ աշխարհա-երկրաբանական ֆակուլտետը ընդունվել է ԵԳԻ, որպես գիտաշխատող: 1942-1943թթ. զորակոչվել է Կարմիր բանակ և շարքային մարտիկի կարգավիճակով մասնակցել Կովկասի պաշտպանությանը: Պատերազմի ավարտից հետո վերադարձել է ԵԳԻ: 1948թ. պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսությունը: 1956-76թթ. հանդիսացել է ԵԳԻ Հ.Կարապետյանի անվան երկրաբանական թանգարանի վարիչ:

Արժանացել է «ՀՍՍՀ վաստակավոր երկրաբան» պատվավոր կոչմանը: Պարգևատրվել է ՀՍՍՀ Գերագույն Սովետի, Հայաստանի ԳԱ նախագահության, «Գիտելիք» ընկերության բազմաթիվ պատվոգրերով:

Վախճանվել է 1999թ. հուլիսի 21-ին Երևանում:

ԱՎԱՆԵՍՅԱՆ ՍՈՒՐԵՆ ԻՎԱՆԻ (1911-1985): Ծնվել է 1911թ. Աշխաբաթ քաղաքում, Թուրքեստանի ռազմական օկրուգի ծառայողի ընտանիքում: Առաջին Համաշխարհային պատերազմի տարիներին ընտանիքը տեղափոխվում է Ստավրոպոլի մարզի Եդիսիյա գյուղը:

Ավարտել է Դոնի (Նովոչերկասկի) Պոլիտեխնիկական ինստիտուտը, ստացել լեռնային ինժեներ-երկրաբանի որակավորում: 1930թ. տեղափոխվել է Հայաստան և 1934 թվականից աշխատել Հայաստանի երկրաբանության ոլորտում:

1941թ. 390-րդ Հայկական դիվիզիայի կազմում մեկնել է ռազմաճակատ: Ս.Ավանեսյանը ռազմաճակատից այլ ինժեներների հետ միասին արձագանքելով կառավարության կոչին՝ աշխատանքի է անցել Հայաստանի Կոմկուսի կենտկոմի պղնձահանքային բաժանմունքում:

Ս.Ավանեսյանը պարգևատրվել «Չեխոսլովակիայի հանրապետության աշխատանքային» մեդալով: 1967թ-ին նրան շնորհվել է «ՀՍՄՀ վաստակավոր երկրաբան» պատվավոր կոչումը:

Վախճանվել է 1985թ. Երևանում:

ԱՎԵՏԻՍՅԱՆ ՎԱՐԴԳԵՍ ԱԲԳԱՐԻ (1918-2007): Ծնվել է 1919թ. Ալեքսանդրապոլում (Գյումրի): 1936թ. ընդունվել է ԵՊՀ աշխարհա-երկրաբանական ֆակուլտետը: 1941թ. ավարտել է համալսարանը և զորակոչվել Կարմիր բանակ: 1942թ. ավարտել է Գորկու ռազմա-տանկային դպրոցը և տանկային դասակի հրամանատարի պաշտոնով ուղարկվել Վորոնեժի ռազմաճակատ: 1943թ. նրան տեղափոխել են ուկրաինական ռազմաճակատ, ուր մասնակցել է Բելգորոդ, Խարկով, Պոլտավա քաղաքների ազատագրման համար մղվող մարտերին: Նույն թվականի հուլիսին Վ. Ավետիսյանը վիրավորվել է, ապաքինվել և 1944թ. մայիսին նորից մեկնել Երկրորդ ուկրաինական ռազմա-ճակատ:

Պատերազմից հետո Վ. Ավետիսյանը զորացրվել է, 1954թ. պաշտ-պանել է թեկնածուական ատենախոսությունը, ստացել դոցենտի կոչում և նույն թվականից աշխատանքի անցել ԵՊՀ-ում որպես երկրաբանական ֆակուլտետի Ընդհանուր և կիրառական երկրա-բանության ամբիոնի դոցենտ, 1968-1976թթ. ղեկավարել է նույն ամ-բիոնը: 2000թ. արժանացել է պրոֆեսորի կոչման: 1970թ. Վ. Ավետիս-յանին շնորհվել է «ՀՍՄՀ վաստակավոր երկրաբան» կոչումը:

Վ.Ավետիսյանը պարգևատրվել է «Հայրենական Մեծ պատերազմի առաջին աստիճանի», «Հայրենական Մեծ պատերազմի երկրորդ աս-տիճանի», շքանշաններով բազմաթիվ մարտական մեդալներով:

Վախճանվել է 2007թ. հոկտեմբերի 12-ին Երևանում:

ԱՐՁՈՒՄԱՆՅԱՆ ՄԻՍՈՆ ԿԱՐԱՊԵՏԻ (1924-1990): Ծնվել է 1924թ. Միսիանի շրջանի Շաղաթ գյուղում: 1941թ. ընդունվել ԵՊՀ աշխարհա-երկրաբանական ֆակուլտետը, ավարտել է առաջին կուրսը և 1942թ. օգոստոսին զորակոչվել Կարմիր բանակ: Մեկ ամիս անց նրան ուղարկել են Հյուսիսային Կովկասի ռազմաճակատ, ուր ծառայել է 69-րդ առափնյա ծովային բրիգադում որպես հրաձիգ: Մասնակցել է Նովոռոսիյսկի շրջանում տեղի ունեցած դեսանտային գործողություն-ներին և կատաղի մարտերից մեկում 1943թ. հունվարի 11-ին ծանր վիրավորվել: 898-րդ առանձին կապի գումարտակում որպես կապա-վոր մասնակցել է Խարկովի, Դնեպրոպետրովսկի, Ժիտոմիրի, Ռով-նոյի, Կելցի ազատագրմանը և թշնամու Սանդոմիրի հենակետերի վե-րացմանը: 1944թ. հուլիսին Սանդոմիրի մոտ վիրավորվել է և առանց մարտական շարքից դուրս գալու բուժվել: Մասնակցել է գերմանական մի քանի քաղաքների, այդ թվում՝ Բեռլինի գրավմանը: Ս. Արզուման-յանը պարգևատրվել է մի շարք մարտական մեդալներով ու Գերա-զույն Գլխավոր հրամանատարության շնորհակալագրերով: 1945թ. Ս.Արզումանյանը զորացրվել է և շարունակել ուսումը, ավարտելով այն 1949թ.: 1962թ. պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսությու-նը: 1966-1990թթ. դասախոսել է ԵՊՀ երկրաբանական ֆակուլտետում: 1986թ. պաշտպանել է դոկտորական ատենախոսություն, 1989թ. ար-ժանացել է պրոֆեսորի կոչման:

Վախճանվել է 1990 թ. սեպտեմբերի 26-ին Երևանում:

ԲԱՆՅԱՆ ՍՈՂՈՄՈՆ ՊՈՂՈՍԻ (1917-2002): Ծնվել է 1917թ. Ալեքսանդրապոլում (Գյումրի): Տեղի միջնակարգ դպրոցն ավարտելուց հետո ընդունվել է ԵՊՀ աշխարհա-երկրաբանական ֆակուլտետը: 1940թ. ավարտել է այն, զորակոչվել բանակ: 1941թ. ավարտել է Բաքվի զենիթային հրետանու դպրոցը, ստացել լեյտենանտի կոչում և նշա-նակվել դասակի հրամանատար Հայկական 89-րդ դիվիզիայում: Այնու-հետև ծառայել է 20-րդ հատուկ զենիթային դիվիզիայում որպես մարտկոցի հրամանատար: Ս.Բալյանը մարտնչել է Առաջին բելա-ռուսական, Առաջին և Երրորդ ուկրաինական ռազմաճակատներում: Վիլնյուսի ազատագրման ժամանակ վիրավորվել է, ապաքինվել և վերադարձել ռազմաճակատ: Նա մասնակցել է Քյոնիգսբերգի (այժմ Կալինինգրադ) և Բեռլինի գրավմանը: Կարմիր բանակի շարքերում նա անցել է Հյուսիսային Կովկասից մինչև Բեռլին:

1946թ. Ս. Բալյանը զորացրվել է և վերադարձել ԵՊՀ: Նույն թվա-կանին աշխատանքի է անցել ԵԳԻ որպես կրտսեր, ապա՝ ավագ գիտ-աշխատող: 1951թ. տեղափոխվել է ԵՊՀ, անցնելով դասախոսական աշխատանքի: 1949թ. Ս.Բալյանը պաշտպանել է թեկնածուական, իսկ 1966թ. դոկտորական ատենախոսությունները: 1951-2002թթ. աշխատել է ԵՊՀ աշխարհագրական ֆակուլտետում, սկզբում իբրև ավագ դա-սախոս, ապա՝ դոցենտ, իսկ 1968 թվականից պրոֆեսոր: 1969-1997թթ. հանդիսացել է ԵՊՀ քարտեզագրության և գեոմորֆոլոգիայի ամբիոնի

հիմնադիր վարիչը: 1970թ. Մ.Բալյանն արժանացել է «ՀՍՍՀ վաստակավոր երկրաբան» կոչմանը:

Մարտական սխրագործությունների համար արժանացել է «Ալեքսանդր Նևսկու», «Կարմիր աստղի», «Հայրենական Մեծ պատերազմի առաջին աստիճանի», «Հայրենական Մեծ պատերազմի երկրորդ աստիճանի» շքանշանների և բազմաթիվ մեդալների:

Վախճանվել է 2002թ. մայիսի 15-ին:

ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆ ԳԵՎՈՐԳ ՊԵՏՐՈՍԻ (1908-1998): Ծնվել է 1908թ. մայիսի 10-ին Երևանում: 1927-1931թթ. ԵՊՀ բնագիտության ֆակուլտետի քիմական բաժնի ուսանող:

1938թ. ընդունվել է ԵԳԻ ասպիրանտուրան: 1942թ. զորակոչվել է Կարմիր բանակ: 1942թ. փետրվարից մասնակցել է Ղրիմի և Հյուսիս-կովկասյան ռազմաճակատներում, Կերչի մարտերին նախ որպես 47-րդ բանակի 158-րդ առանձին մոտահրաձգային գումարտակի դասակի, ապա՝ վաշտի հրամանատար: 1943թ-ին առողջության վատթարացման պատճառով զորացրվել է և անցել աշխատանքի ԵԳԻ-ում: 1944-1947թթ. հանդիսացել է ԵԳԻ-ի գիտքարտուղար: 1951թ. պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսություն:

1948-1977թթ. ԵԳԻ-ի Պետրոգրաֆիայի և միներալոգիայի սեկտորի, 1976-1986թթ. Երկրաժամանակագրության և իզոտոպային հետազոտությունների լաբորատորիայի վարիչ:

1963թ-ին պարգևատրվել է «Աշխատանքային Կարմիր դրոշի», 1985թ. «Հայրենական Մեծ պատերազմի երկրորդ աստիճանի» շքանշաններով, 1966թ. և 1985թ ՀՍՍՀ Գերագույն խորհրդի նախագահության պատվոգրով: 1974թ-ին Գ.Բաղդասարյանին շնորհվել է «ՀՍՍՀ վաստակավոր երկրաբան» պատվավոր կոչումը:

Վախճանվել է 1998 թ. հունվարի 16-ին Երևանում:

ԲՈՇՆԱՂՅԱՆ ՊԵՐՃ ՍԵՐԳԵՅԻ (1920-2004): Ծնվել է 1920թ. Նոր Բայազետ (Գավառ) քաղաքում: 1938թ. Երևանում ավարտել է միջնակարգ դպրոցը և ընդունվել ԵՊՀ-ի աշխարհագրա-երկրաբանական ֆակուլտետը: 1941թ. հուլիսին Պ.Բոշնաղյանը զորակոչվել է Կարմիր բանակ, ծառայել Հայկական 89-րդ հրաձգային դիվիզիայում: Մարտնչել է Հյուսիսային Կովկասի, Անդրկովկասի, Առաջին բելառուսական ռազմաճակատներում և Մերձծովյան հատուկ բանակի կազմում: Պ.Բոշնաղյանը նշանակվել է ականանետային գումարտակի հրամանատար, հետախուզության ու օպերատիվ ծառայության զծով գնդի շտաբի պետի օգնական, գնդի շտաբի պետ: Պ.Բոշնաղյանը ակտիվ մասնակցություն է ունեցել Գրոզնի քաղաքի պաշտպանության, Թաման թերակղզու, Կերչի, Սևաստոպոլի ազատագրման, Ֆրանկֆուրտի և Բեռլինի զրավման համար մղվող մարտերին:

Պատերազմից հետո, 1948թ. աշխատել է ԵԳԻ-ում, 1950թ-ից ԵՊՀ երկրաբանական ֆակուլտետի Ընդհանուր և կիրառական երկրաբա-

նության ամբիոնում: 1955թ. պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսությունը, 1956թ. նրան շնորհվել է դոցենտի կոչում: 1952-1955թթ. և 1961-1962թթ. Պ. Բոշնաղյանը եղել է ԵՊՀ տնտեսական աշխատանքների զծով պրոռեկտոր, 1959-1961թթ. երկրաբանական ֆակուլտետի դեկան, 1965-1968թթ. դեկանի տեղակալ, 1966-1968 թթ. և 1992-1997թթ. Ընդհանուր և կիրառական երկրաբանության ամբիոնի վարիչ: 1997թ. արժանացել է պրոֆեսորի կոչման:

1999-2003 թթ. Պ. Բոշնաղյանն ընտրվել է ՀՀ Ազգային ժողովի երկրորդ գումարման պատգամավոր, երկար տարիներ ղեկավարել է ՀՀ պատերազմի վետերանների կոմիտեն: 1996 թվականից մինչև կյանքի ավարտը եղել է ՀՀ պատերազմի, աշխատանքի, զինված ուժերի և իրավապահ մարմինների վետերանների միության խորհրդի նախագահը, ԱՊՀ անդամ երկրների վետերանների հասարակական կազմակերպությունների միջազգային միությունը համադասող խորհրդի նախագահության անդամ:

1971թ. Պ.Բոշնաղյանն արժանացել է «ՀՍՍՀ վաստակավոր երկրաբան» կոչման: Պարգևատրվել է «Հայրենական պատերազմի առաջին աստիճանի», «Հայրենական պատերազմի երկրորդ աստիճանի», «Կարմիր աստղ», «Աշխատանքային կարմիր դրոշի» շքանշաններով ու բազմաթիվ մեդալներով: Ֆրանսիայի իշխանությունների կողմից նրան շնորհվել է «Փարիզ քաղաք» անվանական մեդալ:

Վախճանվել է 2004թ. հունվարի 5-ին Երևանում:

ԳՅՈՎԶՄԱՅՑԱՆ ՄԿՐՏԻՉ ԳՐԻԳՈՐԻ (1920-1988): Ծնվել է 1920 թ. Ալեքսանդրապոլում (Գյումրի): 1939թ. ավարտել է Երևանի լեռնամետալուրգիական տեխնիկումը և աշխատանքի անցել սկզբում Մոնչեգորսկում, ապա՝ Մուրմանսկում: Երկրաբանական հետախուզական աշխատանքների ժամանակ հիվանդացել է, փոխադրվել Երևան և առողջանալուց հետո 1941թին զորակոչվել բանակ:

Ծառայել է 409-րդ հայկական հրաձգային դիվիզիայում որպես դասակի հրամանատար: 1941թ. դիվիզիայի կազմում մեկնել է Հյուսիսային Կովկասի ռազմաճակատ, մասնակցել է Մոզդոկի տակ տեղի ունեցող կատաղի մարտերին:

Պատերազմից հետո, 1945-1950թթ. սովորել ու ավարտել է Մոսկվայի Մ.Կալինինի անվան գունավոր մետաղների ինստիտուտը, ապա սովորել է Լենինգրադի (Մանկտ-Պետերբուրգ) լեռնային ինստիտուտում, 1950թ. պաշտպանել թեկնածուական ատենախոսությունը և տեղափոխվել ԵՊՀ, որտեղ աշխատել է երկրաբանական ֆակուլտետում որպես դոցենտ:

Վախճանվել է 1988թ. Երևանում:

ՄԱՂԱՔՅԱՆ ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ ԳԵՎՈՐԳԻ (1914-1982): Ծնվել է 1914թ.-ի ապրիլի 6-ին Թբիլիսիում: 1935թ. ավարտել է Լենինգրադի (Սանկտ Պետերբուրգ) լեռնային ինստիտուտը: 1934-1940թթ. աշխատել է ԽՍՀՄ ԳԱ Տաջիկ-Պամիրյան արշավախմբում որպես ջոկատի պետ: 1940թ. գորակոչվել է բանակ: Հայրենական պատերազմի սկզբից նշանակվել է սակրավորային ականաճեղքային դասակի հրամանատար և մասնակցել Ուկրաինայի և Հյուսիսային Կովկասի պաշտպանողական ծանր մարտերին: Արևմտյան Բուգ գետի վրա գտնվող կամուրջի շրջանում իրականացված հմուտ գործողությունների շնորհիվ հակառակորդին զգալի կորուստներ հասցնելու համար Հ.Մաղաքյանը 1941թ. արժանացել է լեյտենանտի կոչման և պարգևատրվել «Կարմիր աստղ» շքանշանով:

Այնուհետև ծանր վիրավորվել է և որոշ ժամանակ չանցած դուրս գրվել ու վերադարձել իր դիրքեր: Այդ ժամանակ սկսվել է դեպի Ստալինգրադ գերմանական զրոհը: 1942 թվականի աշնանը գորացրվել է և անցել աշխատանքի ԵԳԻ-ում որպես ավագ գիտաշխատող, իսկ 1947 թվականից տնօրենի գիտական գծով տեղակալ: 1957թ. Հ.Մաղաքյանը ընտրվել է ՀԽՍՀ ԳԱ նախ տեխնիկական գիտությունների, իսկ 1963 թվականից երկրի մասին գիտությունների բաժանմունքի ակադեմիկոս քարտուղար: 1963-1966թթ. համատեղության կարգով եղել է Երկրաբանական գիտությունների ինստիտուտի տնօրենը: Նա եղել է ԽՍՀՄ (1950) և ՀԽՍՀ (1976) պետական մրցանակների դափնեկիր: Պարգևատրվել է «Աշխատանքային Կարմիր դրոշի», «Կարմիր աստղ», «Պատվոն նշան» շքանշաններով:

Վախճանվել է 1982 թ. նոյեմբերի 14-ին Երևանում:

ՓԻՋՅԱՆ ԳՐԻԳՈՐ ՀՈՎՀԱՆՆԵՍԻ (1919-1998): Ծնվել է 1919թ. սեպտեմբերի 1-ին Թբիլիսիում: 1937թ. ավարտել է միջնակարգ դպրոցը և ընդունվել է Երևանի պետական համալսարանի երկրաբանական ֆակուլտետը: 1941թ. օգոստոսին գորակոչվել է Կարմիր բանակ, 1942թ. ավարտել է Թելավիյի հետևակային ուսումնարանը ստանալով լեյտենանտի կոչում: Մասնակցել է Կովկասի պաշտպանության մարտերին, դեսանտային գործողություններում Նովորոսիյսկի շրջանում, Կուրսկ-Բելգորոդ աղեղի, Ուկրաինայի ազատագրման, Դնեպրի գետանցման մարտերին որպես ականանետային վաշտի հրամանատար:

1946թ. հունիսին գորացրվել է բանակից և նույն տարվա հոկտեմբերին ավարտել է ԵՊՀ Երկրաբանական ֆակուլտետը: 1947-1988թթ. աշխատել է Երկրաբանական գիտությունների ինստիտուտում հաջորդաբար զբաղեցնելով կրտսեր գիտաշխատողի, Երկրաբանական թանգարանի վարիչի, ավագ գիտաշխատողի, երկրաքիմիայի բաժնի վարիչի պաշտոնները:

1951թ. Լենինգրադում (Սանկտ Պետերբուրգ) պաշտպանել է թեկնածուական, իսկ 1969թ. դոկտորական ատենախոսությունը: 1976թ. համահեղինակների հետ «Հազվագյուտ և ազնիվ տարրերը ՀԽՍՀ

հանքային ֆորմացիաներում» մենագրության համար Գ.Հ.Փիջյանն արժանացել է Հայաստանի Պետական մրցանակի գիտության բնագավառում:

1985թ. նրան շնորհվել է ՀՍՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ պատվավոր կոչումը:

Մարտական սխրանքների համար Գ.Հ.Փիջյանը պարգևատրվել է Կարմիր աստղ երկու շքանշանով (1943թ. մայիս և սեպտեմբեր ամիսներին), ՀՍՍՀ ԳԱ «Գովեստագիր» և «Վաստակագիր» պատվոգրերով, բազմաթիվ մարտական և աշխատանքային մեդալներով:

1988թ. իր դատեր հրավերով տեղափոխվել է Հայաստանից մշտական բնակության Գերմանիայի Դեմոկրատական Հանրապետություն:

Վախճանվել է 1998թ. Գերմանիայում:

ՇԻՐԻՆՅԱՆ ԿՈՆՍՏԱՆՏԻՆ ԳՐԻԳՈՐԻ: Ծնվել է 1923թ. հունվարի 25-ին Ղարաքիլիսայում (Վանաձոր): 1940թ. ընդունվել է ԵՊՀ Երկրաբանական ֆակուլտետ, 1941թ. հոկտեմբերին գորակոչվել է Կարմիր բանակ: 1942թ. ավարտել է Լենինգրադի (Սանկտ Պետերբուրգ) հետևակի ուսումնարանը ստանալով լեյտենանտի կոչում: 1946թ. գորացրվել և շարունակել է ուսուցումը ԵՊՀ Երկրաբանական ֆակուլտետում (1946-1950թթ.), ապա անցնելով աշխատանքի ԵԳԻ-ում: 1954թ. պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսությունը և հաջորդաբար զբաղեցրել է կրտսեր գիտաշխատողի, ԵԳԻ գիտքարտուղարի (1955-1957թթ.), ավագ գիտ.աշխատողի (1957-1963թթ.), բաժնի վարիչի (1963-1965թթ.), առաջատար գիտաշխատողի (1965-1989թթ.), ավագ գիտաշխատողի (1985-2005թթ.) պաշտոնները:

Պարգևատրվել է մարտական և աշխատանքային մեդալներով:

Վախճանվել է 2006թ. հունիսի 5-ին Երևանում:

Գրականություն

1. ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն երկրի մասին տեղեկագիր»
2. 418 թղթապանակ, թանգարանի արխիվ
3. 5 լնտանեկան արխիվներ
4. Երևանի պետական համալսարանն ու համալսարանականները Հայրենական մեծ պատերազմի տարիներին (1941-1945 թթ.)
5. Փայլակ Ենգոյան, Էդիկ Մինասյան
6. http://publishing.yysu.am/files/Yengoyan_Minasyan.pdf

Հոդվածի հեղինակներն իրենց խորին շնորհակալությունն են հայտնում ՀՀ ԳԱԱ թղթ. անդամ Ռ.Մելքոնյանին արված ավելացումների և շտկումների համար: